

HISTORICKÉ CENTRUM PRAHY (1992)

VÝJIMEČNÁ SVĚTOVÁ HODNOTA

Stručná syntéza

Statek má povahu série, která zahrnuje jednak Historické centrum Prahy, které se nachází na území samosprávného celku Hlavní město Praha, a dále Průhonický park situovaný jihovýchodně od města na území Středočeského kraje.

Praha je jedním z nejkrásnějších evropských měst díky své poloze na obou březích řeky Vltavy, městské krajině s měšťanskými domy a paláci akcentovanými charakteristickými věžemi a výjimečné architektonické kvalitě svých význačných staveb. Historické jádro Prahy představuje dokonalý projev středověkého urbanismu (například Nové Město císaře Karla IV. bylo vystavěno jako Nový Jeruzalém). Město bylo také ušetřeno velkoplošné městské přestavby i rozsáhlých demolic a tak si zachovalo svou celkovou konfiguraci, strukturu a prostorové uspořádání. Pražská architektonická díla gotického období 14. a 15. století, vrcholného baroka první poloviny 18. století a modernismu rodícího se od roku 1900 ovlivnila vývoj ve střední Evropě a v některých případech možná i architekturu celé Evropy. Historické jádro reprezentuje jedno z nejdůležitějších center tvorby v oblasti architektury a urbanismu napříč generacemi, lidskou mentalitou i náboženským vyznáním.

Vývoj Prahy během její jedenáctisetleté existence dokládá architektura odrážející mnohá historická období a jejich styly. Město je bohaté na výjimečné památky ze všech období svých dějin. Zvláštní význam zauímají Pražský hrad, katedrála sv. Víta, Hradčanské náměstí v předpolí Hradu a Valdštejnský palác na levém břehu Vltavy, dále gotický Karlův most, románská rotunda sv. Kříže, gotické domy s podloubím a románskými jádry okolo Staroměstského náměstí, kostel Matky Boží před Týnem, vrcholně gotický minoritský kostel sv. Jakuba na Starém Městě, raně gotická tzv. Staronová synagoga v židovské čtvrti (Josefově), zástavba převážně z pozdního 19. století a středověký urbanistický koncept Nového Města.

Praha se stala jedním z vůdčích kulturních center křesťanské Evropy již ve středověku. Pražská univerzita, založená v roce 1348, je jednou z nejstarších v Evropě. Univerzitní prostředí poslední čtvrtiny 14. a počátku 15. století přispělo mimo jiné ke zformování idejí husitského hnutí, které de facto konstituovalo první kroky vedoucí k reformaci v Evropě. Jako kulturní metropole je Praha spojována s mnohými velikány umění, vědy politiky, jakými byli Karel IV., Petr Parléř, Jan Hus, Johannes Kepler, Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Kafka, Antonín Dvořák, Albert Einstein, Edvard Beneš (spoluzakladatel Společnosti národů) a Václav Havel.

Průhonický park s rozlohou 211,42 ha založil v roce 1885 hrabě Arnošt Emanuel Silva-Tarouca. Výsledkem jeho celoživotního úsilí je originální, vrcholné krajinářské dílo světového významu. Park spojuje výhodu členitého údolí potoka Botiče s unikátní kombinací domácích a exotických dřevin. Pro mnohé z nich se Průhonický park v době svého založení stal vstupní branou do Čech (a také do celé Evropy). Nedílnou částí parku je také neorenesanční venkovský zámek, v jehož areálu je rovněž dochován malý středověký kostel Narození Panny Marie.

Kritérium (ii): Historické centrum Prahy obdivuhodně ilustruje proces kontinuálního růstu města od středověku až do současnosti. Důležitá role Prahy v politickém, hospodářském, sociálním a kulturním vývoji střední Evropy od 14. století a bohatství jejích architektonických a uměleckých tradic z ní učinily důležitý vzor rozvoje měst ve značné části střední a východní Evropy.

Kritérium (iv): Praha je urbanisticko-architektonický soubor výjimečné kvality, co se jednotlivých památek i celé městské krajiny týče, což z ní právem činí mezinárodně proslulé město.

Kritérium (vi): V období středověku Praha sehrála významnou úlohu ve vývoji křesťanství ve střední Evropě a měla i silný formativní vliv na vývoj měst. Na konci středověku i později přitahovala díky svému politickému významu architektky a umělce z celé Evropy, kteří přispěli k obohacení její architektonické a umělecké pokladnice. Založení Karlovy univerzity ve 14. století učinilo z Prahy uznávané centrum vědění a své renomé si udržela až do dnešních dnů. Již od vlády Karla IV. byla Praha velkým kulturním a intelektuálním centrem střední Evropy, její jméno je nesmazatelně spojeno s takovými světoznámými osobnostmi, jako Wolfgang Amadeus Mozart a Franz Kafka.

Integrita

Všechny klíčové prvky, které jsou nositeli výjimečné světové hodnoty tohoto sériového statku, se nacházejí na území zapsané památky. Vymezení a plochy obou dílčích částí sériového statku jsou dostatečné. Nárazníkové zóny jsou definovány v souladu s platnými předpisy. Obě součásti mají stabilizovanou urbanistickou strukturu.

Integrita Historického centra Prahy je ohrožena tlakem developerů, kteří usilují o výstavbu nových předimenzovaných budov v centru města a v jeho nárazníkové zóně. Z tohoto důvodu musí příslušné kompetentní orgány posuzovat výšku a objem nových staveb. Celistvost podoby historického jádra Prahy rovněž ohrožuje rostoucí tlak na proměny střešní krajiny, což by mohlo mít negativní dopad na vizuální integritu města, která dosud zůstala velmi dobře zachována.

Integrita Průhonického parku je ohrožena rozvojem příměstské zástavby v jeho nárazníkové zóně. Tato situace je způsobena umístěním parku v blízkosti hlavního města.

Autenticita

Historické centrum Prahy je vysoce autentické. Představuje více než tisíciletý organický rozvoj města.

Míra autenticity jednotlivých budov či komplexů budov je také velmi vysoká, zejména pokud jde o dochovalost původní parcelace, hmoty, jednotlivých staveb, materiálů, výzdoby a architektonických detailů, a to i přesto, že bylo zapotřebí některých změn a úprav, které umožnily kontinuální využití. Současná struktura a vzhled historického centra Prahy odráží různé etapy staletí trvajících vývoje, což dokazují také mimořádně cenné archeologické terény, které jsou chráněny zákonem. Dlouholetá tradice památkové ochrany v Praze pomáhá udržet autentičnost statku. Restaurátorské práce jsou prováděny v souladu s přísnými normami a za použití historických materiálů a technologických postupů.

Průhonický park se ve svém současném stavu a podobě vyznačuje vysokou autenticitou a představuje příklad jedinečně dochovaného krajinářského parku s původní kombinací přirozených a introdukovaných druhů dřevin. Toto tvrzení lze doložit srovnáním současné podoby s historickými plány a dalšími dokumenty.

Podmínky ochrany a správy

Statek je chráněn zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Historické centrum Prahy obsahuje množství budov, které jsou kulturními nebo národními kulturními památkami, a je chráněno jako městská památková rezervace podle vnitrostátních právních předpisů. Veškeré činnosti, které mohou mít dopad na statek, musí být schváleny příslušnými orgány státní správy. Průhonický park je národní kulturní památkou a požívá nejvyšší úrovně památkové ochrany podle stejného zákona.

S výjimkou Pražského hradu zajišťuje a organizuje správu na celém území Historického centra Prahy Magistrátní úřad hlavního města Prahy (MHMP). Pražský hrad je řízen samostatným subjektem zřízeným Kanceláří prezidenta republiky (Správa pražského hradu). Péče o Pražský hrad je zajišťována na vysoké odborné úrovni.

Historické centrum Prahy je dostatečně chráněno mobilními protipovodňovými zábranami, jejichž účinnost byla prověřena při povodních v červnu 2013. Co se týče nebezpečí plynoucího z tlaku developerů na území historického centra, existuje předpoklad, že budou udržena pod kontrolou díky uplatňování nástrojů územního plánování a příslušných právních předpisů.

Průhonický park je spravován Botanickým ústavem Akademie věd České republiky, který je zodpovědný za údržbu, fungování a rozvoj parku. V tomto případě je odpovědnou institucí na úseku státní památkové péče Krajský úřad Středočeského kraje.

Nárazníková zóna Historického centra Prahy je totožná s ochranným pásmem Pražské památkové rezervace. Výška a objem nových budov jsou hlídány příslušnými orgány. Rozvojové tlaky v nárazníkové zóně Průhonického parku jsou regulovány podle územního plánu Průhonic. Nárazníková zóna je shodná s ochranným pásmem národní kulturní památky, které upravuje podmínky ochrany.

Vzhledem k rozsahu a komplikované vlastnické struktuře uvnitř statku je zajišťována údržba a obnova chráněných kulturních památek a jejich souborů na základě individuálních plánů. Finanční nástroje na ochranu statku zahrnují především grantové a dotační tituly financované z programů Ministerstva kultury České republiky, které se zaměřují na údržbu a zachování nemovitého kulturního dědictví a rovněž finanční prostředky přidělované z dalších veřejných zdrojů.

Management Plany obou částí, tj. Historického centra Prahy a Průhonického parku, se v současné době připravují. V případě historického centra města koordinuje přípravu Management Planu Rada statku světového dědictví a připravuje jej MHMP, který také připravuje celkovou koncepci cestovního ruchu na území hlavního města Prahy. Management Plan Průhonického parku je zpracováván Botanickým ústavem Akademie věd České republiky.

Z památkového hlediska je stav statku dobrý a je předmětem pravidelné údržby. Od roku 2000 se na vnitrostátní úrovni připravují roční monitorovací zprávy, které slouží správcům statku, Ministerstvu kultury, Národnímu památkovému ústavu a ostatním subjektům podílejícím se na správě.